मैत्रावरुणर्वसिष्ठः।वैश्वानरोऽग्निः। त्रिष्टुप्।

प्र सम्राजो असुरस्य प्रशस्तिं पुंसः कृष्टीनामनुमाद्यस्य।
इन्द्रस्येव प्र तवसस्कृतानि वन्दे दारुं वन्दमानो विवक्मि॥ ७.००६.०१

दारुम्- बन्धनानां विदारकम्। वन्दे- नमामि स्तौमि च। सम्राजः- स्वामिनः। असुरस्य- प्राणदस्य। पुंसः- पुरुषोत्तमस्य। अनुमाद्यस्य- स्तुत्यस्य। इन्द्रस्येव। तवसः- बलिनः। कृतानि। वन्दमानः- स्तुवन्। प्रशस्तिम्- तस्य कीर्तिम्। विवक्मि- ब्रवीमि ॥१॥

कविं केतुं धासिं भानुमद्रेर्हिन्वन्ति शं राज्यं रोदस्योः।
पुरंदरस्य गीर्भिरा विवासेऽग्नेर्व्रतानि पूर्व्या महानि॥ ७.००६.०२

कविम्- सूक्ष्मदर्शिनम्। केतुम्- प्रज्ञापकम्। भानुम्- प्रकाशयुक्तम्। धासिम्- धारकम्। शम्- शङ्करम्। रोदस्योः- द्यावापृथिव्योः। राज्यम्- स्वामिनम्। सोमं रसम्। अद्रेः- स्थैर्यप्रतीकात्पाषाणात्। हिन्वन्ति- प्रेरयन्ति। पुरन्दरस्य- बन्धनदारयितुः। अग्नेः- सत्क्रतोः। पूर्व्या- पुराणानि। महानि- महान्ति। व्रतानि। गीर्भिः- वाग्भिः। आ विवासे- परिचरामि ॥२॥

न्यक्रतून्ग्रथिनो मृध्रवाचः पणींरश्रद्धाँ अवृधाँ अयज्ञान्।
प्रप्र तान्दस्यूँरग्निर्विवाय पूर्वश्चकारापराँ अयज्यून्॥ ७.००६.०३

अक्रतून्- अप्रज्ञान्। ग्रथिनः- जल्पकान्। मृध्रवाचः- हिंसाकरवचस्कान्। अश्रद्धान्- श्रद्धारहितान्। अवृधान्- अपक्वान्। अयज्ञान्- अदानशीलान्। पणीन्- लोभिनः। तान्। दस्यून्- स्तेनान्। अग्निः। प्र- अत्यन्तम्। नि- नितराम्। विवाय- गमयेत्। पूर्वः- मुख्यः सन्। अयज्यून्- अदानशीलान्। अपरान्- अमुख्यान्। चकार- अकरोत् ॥३॥

यो अपाचीने तमसि मदन्तीः प्राचीश्चकार नृतमः शचीभिः।
तमीशानं वस्वो अग्निं गृणीषेऽनानतं दमयन्तं पृतन्यून्॥ ७.००६.०४

Dr. Rangaji
WEBOLIM

यः। नृतमः- अतिशयेन नेता। अपाचीने- अप्रकाशे। तमसी- अन्धकारे निमग्नाः। मदन्तीः- स्तुवतीः प्रजाः। प्राचीः- ऋजुगामिनीः। शचीभिः- प्रज्ञाभिः। चकार- अकरोत्। तम्। वस्वः- सम्पदाम्। ईशानम्- ईश्वरम्। अनानतम्- विरोधिनामप्रवणम्। पृतन्यून्- युद्धकामान्। दमयन्तम्। गृणीषे- स्तौमि ॥४॥

यो देह्यो३ अनमयद्वधस्नैर्यो अर्यपत्नीरुषसश्चकार।
स निरुध्या नहुषो यह्वो अग्निर्विशश्चक्रे बलिहृतः सहोभिः॥ ७.००६.०५

यः। देह्यः- जडशरीरोन्मुखभावनानि। वधस्नैः- स्वप्रहरणैः। अनमयत्। यः। अर्यपत्नीः- आर्यरक्षिणीः। उषसः- विद्याः। चकार- अकरोत्। सः। यह्वः- महान्। अग्निः। सहोभिः- स्वशक्तिभिः। निरुध्य- स्वोन्मुखं संस्थाप्य। नहुषो विशः- प्रजाः। बलिहृतः- करदाः। चकार- अकरोत् ॥५॥

यस्य शर्मन्नुप विश्वे जनास एवैस्तस्थुः सुमतिं भिक्षमाणाः।
वैश्वानरो वरमा रोदस्योराग्निः ससाद पित्रोरुपस्थम्॥ ७.००६.०६

यस्य। शर्मन्- क्षेमे। विश्वे - सर्वे। जनासः- जनाः। सुमतिम्- शोभनमतिम्। भिक्षमाणाः- याचमानाः। एवैः- स्वकर्मभिः। तस्थुः- अतिष्ठन्। सः। वैश्वानरः- सर्वनरहितः। अग्निः। पित्रोः- रक्षिण्योः। रोदस्योः- द्यावापृथिव्योः। वरम्- श्रेष्ठम्। उपस्थम्- अन्तिकम्। आ ससाद- आगच्छत् ॥६॥

आ देवो ददे बुध्या३ वसूनि वैश्वानर उदिता सूर्यस्य।
आ समुद्रादवरादा परस्मादाग्निर्ददे दिव आ पृथिव्याः॥ ७.००६.०७

सूर्यस्य उदिता- सूर्योदये। वैश्वानरः- सर्वनरहितः। देवः- द्योतनशीलः। बुध्न्या- मूलाः। वसूनि- सम्पदः। आ ददे। अवरात्- अश्रेष्ठाच्चित्तसमुद्रात्। परस्मात्- श्रेष्ठाच्चित्समुद्रात्। अग्निः। सम्पद आ ददे। दिवः पृथिव्याः- द्यावापृथिव्योः मनःशरीरयोः प्रकृतिपुरुषयोर्वा। वसूनि आ ददे ॥७॥

Dr. Rangaji
WEBOLIM